

A Szigligeti Arborétum csigái

PINTÉR ISTVÁN

Az arborétum, vagyis a jelenlegi Alkotók Háza parkja, nem egészen 10 hektárnyi terület. A Vár-hegy tövében, a falu szélén fekszik. Átmenet a bazalthegy és a Tapolcai-medence patakjainak torkolatvidéke között, jelentős részében megművelt, illetve parkosított terep. A Vár-hegy felől, vagyis keleten kőfal határolja, északon drótkerítés választja el a szántóföldektől, nyugati határa a Tapolca-patak, míg délen ismét kőfal választja el a községtől. Ennek a kőfalnak a belső töve eléggé rendezetlen, néhol szemetes és talán éppen emiatt aránylag a legjobb gyűjtőterület volt.

A patakban élő csigafajokat itt nem vettem számba, mert ezek tulajdonképpen nem tartoznak az arborétum élővilágához. Természetszerűen a terület egyes helyein található töltésföldből előkerült kilúgozott, esetleg szubfosszilis héjakat sem sorolom fel. A vízmedencékben és partjukon talált fajok viszont szerepelnek a jegyzékben.

A terep adottságai mellett tulajdonképpen csak kevés csigafajra számíthatunk és éppen ezért meglepő, hogy mégis 19 családba tartozó 35 faj került elő eddig a gyűjtések során, összesen 593 példányban.

Az arborétumban négyszer gyűjtöttem: 1964. október 17-én, 1968. március 17-én, és 1971. november 14-én, mindhárom alkalommal dr. KEVE ANDRÁS társaságában, részben PAPP JÓZSEF segítségével, továbbá 1968. augusztus 15-én PAPP JÓZSEFFel együtt. Ezen kívül 1968. szeptember 3-án, 1969. augusztusában, 1971. júniusában és 1971. november 30-án kaptam az arborétumból PAPP JÓZSEFTől csigákat.

Meglepő, hogy előkerült az arborétumból a *Cepaea hortensis* (MÜLL.). Ez a csiga ugyanis az ország nyugati szegélyén (Kőszeg – Sopron vonalában), valamint a Dunamentén, a Dunának főként a jobbspártján él, de a Dunántul belsejéből Szigligetet megelőzően csak a veszprémi Aranyos-völgy kertészeteiből ismertük. Nem tekinthető tehát ritka csigának, mert ahol él, ott általában igen nagy a példányszáma, csupán az a feltűnő, hogy tipikus élőhelyétől, vagyis a Duna folyásától távol, szigetszerűen, csupán az arborétum aránylag kicsi területére szorítva találtuk meg. Az arborétumban is csak főként a keleti kőfal belső tövében és a kert középső bokros részeiben található, de PAPP JÓZSEF levélbeli közlése szerint a park egész területén él. Az arborétum falain kívül eddig még nem

került elő. Itteni előfordulásának az lehet a magyarázata, hogy valami növényszállítmány földjével hozták ide, esetleg a Duna mellékéről.

Az egyes példányok színe egységesen élénk világos-sárga, az 58 példány közül 52 példányon semmiféle csikozás nincs és csak 6 példányon van a szokásos 5 barna csík.

A *Cepaea vindobonensis* (FÉR.) itteni előkerülése nem meglepő, bár ez a csiga inkább a szárazabb erdőszéli helyeket szereti, de – úgy látszik – az arborétumban is talált magának megfelelő élőhelyet. A 45 példány közül 44 példánynak van 5 csíkja, és csak egyetlen példány 4 csíkú (szokásos képletben: 10345).

Nagyon sok (89 példány) éti csigát (*Helix pomatia* LINNÉ) találtam, ez várható is volt, itt csupán azért kell megemlítenem, mert 2 példány erősen kihúzott tekercsű, majdnem *scalarid*. Méreteik: 41,1 : 34,6, illetve 20,6 : 20,3, ez utóbbi juvenilis példány.

Megállapíthatjuk, hogy az arborétumban élő csigafajok a terepnek és környezetnek megfelelők, hiszen a park területe eléggé változatos: száraz, bokros, fás részek váltakoznak kerti művelés alatt álló kultúrterületekkel, nyirkos vízpart és medencék ismét más fajoknak nyújtanak megfelelő életkörülményeket, végül a melegházak és a pincék további jellegzetes, különösen meztelen csigafajok életfeltételeit biztosítják.

Az arborétum aránylag kicsi területét és azt is figyelembe véve, hogy már egyáltalán nincs benne bazaltos rész, a 35 faj jelentős szám. Olyan fajokat is találtunk, pl. *Ena obscura* (MÜLL.) és *Acanthinula aculeata* (MÜLL.), amelyekre itt alig számíthatunk, viszont nagyon hiányolom az emberi környezetet és a kerteket a mi vidékünkön igen kedvelő *Cepaea nemoralis* (LINNÉ) nevű csigát és egyelőre semmi magyarázatot nem találok ennek a hiányára. Élnie kellene itt a *Vertigo*-fajoknak (pl. *pusilla* és *pygmaea*), továbbá a medencékben a *Segmentina nitida* (MÜLL.)-nek is. Számíthatunk volna a *Granaria frumentum* (DRAP.), *Pupilla muscorum* (LINNÉ), *Oxychilus glaber* (ROSSM.), *Cochlodina laminata* (MONT.) előkerülésére és a patak partján több *Bradybaena fruticum* (MÜLL.) példányra.

Valószínűnek tartom, hogyha az arborétum területén 1–2 éven keresztül minden évszakban, minden élőhelyre kiterjedően további gyűjtések lennének, akkor néhány további faj is előkerülne.

Köszönetet mondok a gyűjtésben való hathatós segítségért PAPP JÓZSEFnek és dr. KEVE ANDRÁS-

nak, az anyag meghatározásában való közreműködésért pedig fiamnak: PINTÉR LÁSZLÓnak.

A csigák jegyzékét az alábbi kimutatás tartalmazza:

Sorszám	Család (Familia)	Faj (Species)	Példány
1.	Carychiidae	<i>Carychium minimum</i> (MÜLL.)	1
2.	Planorbidae	<i>Planorbis planorbis</i> (LINNÉ)	1
3.	Cochlicopidae	<i>Cochlicopa lubrica</i> (MÜLL.)	33
4.	Vertiginidae	<i>Truncatellina cylindrica</i> (FÉR.)	8
5.	Vertiginidae	<i>Truncatellina claustralis</i> (GREDL.)	1
6.	Valloniidae	<i>Vallonia pulchella</i> (MÜLL.)	9
7.	Valloniidae	<i>Vallonia costata</i> (MÜLL.)	108
8.	Valloniidae	<i>Acanthinula aculeata</i> (MÜLL.)	1
9.	Enidae	<i>Chondrula tridens</i> (MÜLL.)	4
10.	Enidae	<i>Ena obscura</i> (MÜLL.)	2
11.	Enidae	<i>Zebrina detrita</i> (MÜLL.)	5
12.	Clausiliidae	<i>Laciniaria plicata</i> (DRAP.)	54
13.	Succineidae	<i>Succinea putris</i> (LINNÉ)	12
14.	Succineidae	<i>Succinea oblonga</i> DRAP.	1
15.	Succineidae	<i>Succinea elegans</i> RISSO	1
16.	Endodontidae	<i>Punctum pygmaeum</i> (DRAP.)	16
17.	Arionidae	<i>Arion circumscriptus</i> JOHNSTON	1
18.	Arionidae	<i>Arion subfuscus</i> (DRAP.)	4
19.	Vitrinidae	<i>Vitrina pellucida</i> (MÜLL.)	34
20.	Zonitidae	<i>Zonitoides nitidus</i> (MÜLL.)	2
21.	Zonitidae	<i>Aegopinella minor</i> (STAB.)	10
22.	Zonitidae	<i>Oxychilus draparnaudi</i> (BECK)	1
23.	Milacidae	<i>Milax budapestensis</i> (HAZ.)	1
24.	Limacidae	<i>Limax maximus</i> L.	1
25.	Limacidae	<i>Limax flavus</i> L.	3
26.	Limacidae	<i>Deroceras reticulatum</i> (MÜLL.)	6
27.	Ferussaciidae	<i>Cecilioides acicula</i> (MÜLL.)	5
28.	Bradybaenidae	<i>Bradybaena fruticum</i> (MÜLL.)	1
29.	Helicidae	<i>Helicella obvia</i> (HARTM.)	46
30.	Helicidae	<i>Monacha cartusiana</i> (MÜLL.)	27
31.	Helicidae	<i>Euomphalia strigella</i> (DRAP.)	1
32.	Helicidae	<i>Cepaea vindobonensis</i> (FÉR.)	45
33.	Helicidae	<i>Cepaea hortensis</i> (MÜLL.)	58
34.	Helicidae	<i>Helix pomatia</i> L.	89
35.	Sphaeriidae	<i>Pisidium henslowanum</i> (SHEPP.)	1
		Összesen:	593

A kézirat lezárva: 1974. XII. 28.

DIE SCHNECKEN DES ARBORETUMS SZIGLIGET

Szigliget ist ein kleines Dorf am Nordufer des Balaton-Sees. Am Fusse des von einer romantischen Burgruine gekrönten Basaltberges liegt das ehemalige Schloss, jetzt „Haus der Schöpfer“ (Schriftsteller etc.). Der Schlosspark, genannt Arboretum, wird vom Berg und vom Dorf durch eine hohe Mauer, vom Ackerland durch den Tapolca-Bach, bzw. einen Drahtzaun getrennt.

Im Arboretum hat der Verfasser dreimal Schnecken gesammelt und auch von Herrn József Papp (damals Leiter des Arboretums) Nacktschnecken erhalten.

Das beiliegende Verzeichnis enthält 593 Exemplare, die 35 Arten repräsentieren. Diese Artenzahl kann als ziemlich hoch betrachtet werden, da das Arboretum nur ungefähr 10 Hektare umfasst.

Von diesen Arten ist *Cepaea hortensis* (Müll.) besonders

nennenswert. Bisher wurde sie nämlich im mittleren Teil von Transdanubien nur in einigen Gartenanlagen in der Stadt Veszprém gesammelt, ebenso inselartig wie in Szigliget. Sonst kommt sie nur an der Westgrenze des Landes und entlang des Rechthufers der Donau vor. Es ist vorstellbar, dass man sie mit einer Pflanzensendung hierher eingeschleppt hat.

Es ist hingegen auffallend, dass *Cepaea nemoralis* (Linné) hier noch nicht gefunden worden ist, obwohl sie im Bakony-Gebiet fast überall lebt.

Der Verfasser hält für wahrscheinlich, dass weitere Sammeln hier noch mehrere Arten ergeben können.

Anschrift des Verfassers:

Dr. Pintér István
H-8360 Keszthely
Móricz Zs. u. 1.